

Het
interview

INTERVIEW INEZ WESKI, NEDERLANDSE TOPADVOCATE OP HET PROCES-AQUINO

‘Recht is de laatste verdediging tegen de lynch-cultuur’

06 SEPTEMBER 2014 | Lieven Sioen

In het keur van Vlaamse strafpleiters dat de Aquino-clan verdedigt, is de Nederlandse advocate Inez Weski de opvallendste verschijning. In eigen land wordt ze bewonderd en gevreesd, in de rechtszaal, in de televisiestudio of op het Groot Dictee der Nederlandse Taal.

Inez Weski: ‘De ogen zijn datgene waarmee je iemand kan beoordelen. Al van heel jong tekende ik ogen. Dat zal wel voer voor psychologen zijn.’ Karel Hemerijckx

‘Het hele onderzoek is een cumulatie van opzettelijkheden en onregelmatigheden, die zijn terug te koppelen tot een verzonnen start. (...) Er zit een patroon in van valsheid, dat in strijd is met de rechtsstaat en het vertrouwen in het opsporingsapparaat. (...) Alsof de politie een bankoverval pleegt en dat onder de BOM-wet (*bijzondere opsporingsmethoden*) zou vallen.’

De Nederlandse advocate Inez Weski kreeg donderdag als laatste het woord op het proces-Aquino. Zij vatte nog eens samen waarom volgens de verdediging de hele schuldvordering onontvankelijk moest worden verklaard, want die was gebaseerd op illegale onderzoeksdadens (*DS 5 september*).

Enkele advocaten hadden immers het mailverkeer tussen een politiespeurder en een voormalige Nederlandse drugsrimineel in handen gekregen. Daaruit moet blijken hoe de Nederlander in samenspraak met de politie niet alleen binnen de familie Aquino was geïnfiltrerd, maar zelfs een cocaïnetransport had geprovoceerd. Zulke onderzoeksmethoden zijn compleet onwettelijk in België.

Het proces-Aquino is daarom geschorst tot volgende donderdag, zodat alle partijen de nieuwe stukken kunnen bestuderen en het Openbaar Ministerie zijn repliek kan voorbereiden.

Pitbull in toga

Weski zegt geschokt te zijn, maar niet verrast. ‘Ik heb het in mijn carrière vaak meegemaakt dat een officier van Justitie een loopje nam met de wet om een verdachte toch maar achter de tralies te krijgen. Het gebeurt op vele manieren en in de meest verregaande vormen.’

Ze verwijst onder meer naar de beruchte IRT-zaak, twintig jaar geleden, waarbij Nederlandse politieagenten en hun informanten cocaïnetransporten lieten passeren of zelfs organiseerden in de hoop door te dringen tot de top van de drugsmaffia.

Maar ook naar de veroordeling tot elf jaar gevangenisstraf van de Surinaamse president Desi Bouterse in 2000 wegens cocaïnehandel. Weski is de advocaat van Bouterse en vroeg recentelijk de herziening van het proces. Volgens haar is de veroordeling louter en alleen gebaseerd op de biecht van een Belgische kroongetuige, die ondertussen zijn verklaring weer introk. Weski kreeg in hoger beroep ook de Nederlandse zakenman Guus Kouwenhoven vrij, die volgens de Verenigde Naties de Liberiaanse dictator Charles Taylor van wapens voorzag en in 2006 werd veroordeeld wegens wapenhandel.

Ze neemt alleen roemrijke zaken aan, zei Weski ooit in een interview. ‘Er moet een uitdaging aan zijn.’ Die uitdaging schuilt in complexe, vaak grensoverschrijdende dossiers die niet zelden voor veel maatschappelijke deining zorgen.

Zoals de zaak-Aquino. De familieclan uit Maasmechelen wordt er door het gerecht al jaren van verdacht de spil te zijn in internationale drugshandel. Na een lang en complex onderzoek acht het Openbaar Ministerie zes cocaïnetransporten voldoende bewezen om meer dan dertig verdachten voor de rechter te brengen. De Rotterdamse Weski verdedigt samen met Walter Van Steenbrugge het

kopstuk Nico Beckx en de Nederlandse Turk Sezayi Palabiyik.

Bij dit soort dossiers begint Weski onvermoeibaar te speuren naar onregelmatigheden in het onderzoek. Een procedurepleitster, zou men haar in Vlaanderen noemen. In Nederland werd ze omschreven als een 'pitbull in toga', 'eigenzinnig en apart', 'workaholic en controlefreak', iemand die tot het uiterste gaat om haar cliënten te verdedigen. Ze behoort tot het kransje toppleiters in strafzaken en is wegens haar scherpe intelligentie een graag geziene gast in televisiedebatten. Tegenstanders spaart ze niet, maar na de strijd zalft ze met een bulderende lach. Ook op het Aquino-proces was in haar pleidooi plaats voor humor en een lach.

Gothic

Maar het vaakst nog wordt Inez Weski omschreven als de gothic-advocate, wegens haar opvallende voorkomen. Weski is groot, kleedt zich in het zwart, heeft de zwarte haren strak naar achter gekamd en draagt aan de vingers zware gouden ringen met een doodskop, een slang en een adelaar.

Tijdens de zitting wuift ze zich koelte toe met een donkere waaier. Dat is geen pose, er zit ook geen bedoeling of boodschap achter, heeft ze meermaals in interviews herhaald. 'Ik koos voor zwart, omdat ik het mooi vond. Ik heb esthetiek altijd erg belangrijk gevonden.'

Haar zwaar opgemaakte, donkere ogen, daar valt misschien wel iets achter te zoeken. 'De ogen zijn datgene waarmee je iemand kan beoordelen', vertelde ze in een portret op KRO. 'Al van heel jong tekende ik ogen. Dat zal wel voer voor psychologen zijn.'

Op haar acht jaar las Weski al de Russische schrijvers. Archeologe wilde ze worden, of filosofe, maar in navolging van haar oudere zus studeerde ze rechten, wat ze een 'mooie combinatie van filosofie, abstract denken en de mens' vindt. Geleidelijk specialiseerde ze zich in strafrecht.

Haar manier van werken werd al eens vergeleken met die van een archeoloog: 'In metersdikke dossiers graaft ze naar ongerijmdheden en tegenstrijdigheden', aldus een collega in datzelfde KRO-portret. En ze heeft een missie. Weski strijdt tegen wat zij de groeiende almacht en willekeur van het vervolgingsapparaat noemt. Het is ook de kernboodschap van haar boek *De jacht op het recht* dat binnenkort verschijnt.

'Blijf kritisch, wees geen volger, en besef dat in een rechtsstaat het recht je laatste redding is', vertelt Weski in Hasselt tijdens de middagpauze op het proces-Aquino. 'Recht is de laatste verdediging tegen de lynch-cultuur. De beul hoort niet dezelfde te zijn als de rechter of de politieman. Verdachten moeten niet standrechtelijk op de stoep worden geëxecuteerd.'

'Ik overdrijf misschien een beetje, maar als je het stelsel bekijkt, merk je dat de scheiding der machten volkomen aan het afbrokkelen is. In Nederland is er een verregaande versmelting bezig tussen opsporingsdiensten, bestuurlijke organen, het Openbaar Ministerie,... Er zitten geen controlemechanismes meer tussen. Bovendien worden strafprocessen meer en meer

geanonimiseerd. Men werkt met anonieme getuigen. Bijzondere opsporingstechnieken worden achter gesloten deuren goedgekeurd, in een black box.'

'Maar je kunt niet blind op die instanties vertrouwen. Een onafhankelijk rechter moet dat allemaal kunnen controleren.'

U noemde Nederland meermaals een politiestaat.

'Nederland wil de hele maatschappij via het strafrecht besturen, vanuit de gedachte dat men de vermeende criminelen wel eens een lesje zal leren. België gaat dezelfde richting uit, maar hier worden tenminste nog de regels van bijvoorbeeld de voorlopige hechtenis gerespecteerd. Verdachten worden in vrijheid gesteld in afwachting van hun proces ten gronde, mits borgstelling, of als de voorwaarden daartoe zijn vervuld. De Aquino's, bijvoorbeeld, zijn als vrije personen op hun proces verschenen.'

'In Nederland daarentegen, blijf je als verdachte gewoon vastzitten. Twee jaar, vier jaar, maakt niet uit. En als je dan uiteindelijk wordt vrijgesproken, of een straf krijgt die veel minder bedraagt dan de jaren die je in voorlopige hechtenis zat, krijg je zelfs geen schadevergoeding.'

'Bovendien hebben de voorbije twee kabinetten de ene maatregel na de ander genomen om de onafhankelijkheid van de rechtbanken te beperken. Rechters krijgen minder tijd, minder mogelijkheden en minder middelen om zaken fatsoenlijk af te handelen. De procedures krijgen een bijna fabrieksmatig karakter, en dat is gevaarlijk.'

Nederland, tapland

In het Aquino-proces verdedigt Inez Weski samen met Walter Van Steenbrugge Nico Beckx. Ze nam de zaak aan omdat ze het belang zo groot vindt.

'Het is een typisch voorbeeld van een zaak die vertrekt uit een beeld van een bepaalde persoon. Er circuleren geruchten in de stad, het onderzoek heeft een start nodig en de politie creëert die dan maar zelf met de hulp van een burgerinfiltrant.'

Waardoor een zaak over zes drugstransporten met een waarde van 72 miljoen euro plots een zaak over procedurefouten wordt.

'Een procedureslag heeft te maken met de geloofwaardigheid van een dossier en het opsporend orgaan. Het minimum dat je van een gerechtelijk dossier kunt verwachten, is waarheid: dat wat op papier staat, ook de weergave is van de werkelijkheid. Een verdachte kan zich niet verdedigen tegen een opsporingsorgaan dat buiten de wet treedt.'

'Het vermoeden van onschuld lijkt vandaag een loos begrip, maar het blijft essentieel: iedereen moet kunnen vertrouwen op de waarheid in het dossier. Het traject dat daarin wordt beschreven, en dat

tot de identificatie en beschuldiging van de verdachte heeft geleid, moet waarheidsgetrouw en controleerbaar zijn.'

Het publiek ziet vooral een serie beklagden die van een uitkering leven, maar zich wel de beste advocaten kunnen veroorloven.

'Dat is net het gevaar van dit soort processen, met heel veel papier en heel veel beeldvorming. Als een dossier start uit een beeld van bepaalde personen, trekt zich een *selffulfilling prophecy* op gang. Tien leugens maken een waarheid.'

'En als daar dan ook nog eens tien advocaten staan, zijn de verdachten bij voorbaat schuldig in ogen van de publieke opinie. Terwijl dit eigenlijk niet zou mogen uitmaken.'

'Bovendien bestaat zo'n dossier vooral uit geluidsfragmenten van telefoontaps, en de interpretatie daarvan. Maar zulke gesprekken vormen een smalle basis om te extrapoleren.'

In de strijd tegen de georganiseerde misdaad is telefoontap nochtans een van de belangrijkste onderzoeksmiddelen. In België, maar meer nog in Nederland.

'Nederland is onderhand tapland nummer één in de wereld. Het directe afluisteren, liefst jarenlang en tot in de woning van de verdachte, is de nationale sport de Nederlandse onderzoeksteams. Uit al dat materiaal wordt dan een selectie gemaakt van fragmenten die misschien niet altijd correct vertaald of volledig zijn weergegeven. Misschien zijn de meest ontlastende gesprekken wel weggelaten, of verdwenen. Telefoontaps leveren een hoop klei op waarmee je van alles kunt boetsen rond een vermeend transport of criminele verbanden.'

'De onnozele kijker volgt het verhaal. Zo werkt nu eenmaal de menselijke biologie. Mensen gaan mee in de beeldvorming. Dan hebben de speurders niet veel meer nodig om een zaak te maken. Men neme een aantal geluidsfragmenten, men maakt daar een selectie uit, en daarmee creëer je een monster, dat publiekelijk vernietigd moet worden.'

U gaf daar ooit een lezing over: de volgzame gnoe en de eenzame tijger. Beschouwt u de mensen die u verdedigt als tijgers?

'Neen, de tijger, dat ben ik, in mijn eenzame strijd tegen het apparaat en de kuddegeest. Mijn relatie met de cliënt blijft louter professioneel. Ik moet met de betrokkene kunnen samenwerken, maar het is het dossier dat mij overhaalt om iemand te verdedigen. Wie de persoon in kwestie is, maakt mij nooit wat uit.'

Jip en Janneke-taal

U was drie jaar voorzitter van het Groot Dictee der Nederlandse Taal.

‘Ik hou van taal en het doet me soms pijn te merken hoe de taal teloor gaat. Waar is de kunst van het woord gebleven? Politici, zelfs televisie- en radiopresentatoren gaan zo losjes met het Nederlands om. Ook in de rechtbank.’

‘Heel het juridische leven is nochtans een taaltechnisch ritueel. In een zin moet alles ingesloten zitten, en hij moet toch duidelijk zijn. Er is in Nederland ooit een poging geweest om de juridische taal te versimpelen. Het resultaat waren dagvaardingen in een soort Jip en Janneke-taal, die vervolgens allemaal nietig werden verklaard omdat ze niet precies genoeg waren.’

Is er meer ruimte voor taal in Belgische rechtszalen dan in Nederland?

‘Het gaat er hier toch bloemrijker aan toe. Het is toch mooi dat een advocaat ook nadenkt over de manier waarop hij zijn boodschap brengt. Hoe raak je iemand? Want daar gaat het uiteindelijk om. Je probeert in het hoofd van de rechter begrip te krijgen voor jouw waarheid.’

België kent nog het volledig mondelinge proces, de assisenprocedure. Nederland heeft dat niet.

‘Neen, bij ons gebeurt alles koud en professioneel (*lacht*). Ik vind dat een moeilijke. Mensen zijn beïnvloedbaar en labiel. Ze zijn volgers, kuddedieren. Een jury is zo’n kudde. Ongetwijfeld kan een advocaat zulke niet geoefende personen op onjuiste manier beïnvloeden. Ik zie daar het gevaar van, al zou zo’n jury mij misschien goed uitkomen.’

‘Tegelijk moet ik erbij zeggen dat de professionele rechter ook niet van staal is. Maar hij is er wel beter getraind in het onderdrukken van de eerste instinctieve reactie.’

Hebt u het gevoel een ongelijke strijd te voeren, zowel tegen de tijdsgeest als tegen het apparaat?

‘En tegen alle wetgeving, ja. De tijdsgeest eist straffen.’

Criminaliteit is wel een realiteit, en cocaïnesmokkel geen verzinsel van politiediensten.

‘Uiteraard, maar het is verregaand onderzocht en bewezen dat de criminaliteitscijfers niet samenhangen met de zwaarte van de straffen of de lengte van de voorlopige hechtenis.’

‘Misdad hangt in grote mate af van wie waar onder welke omstandigheden is groot gebracht. Of hij of zij school loopt, werk heeft. En dan is er een kleine categorie die sowieso het criminele pad zou bewandelen. Maar een maatschappij kan al een groot deel van de criminaliteit indijken door de groep kanslozen te verkleinen. Door het kwaad aan de bron te keren.’

‘In elk geval rechtvaardigt criminaliteit niet dat de politie zelf de wet met voeten treedt. In Nederland heb ik het vaker meegemaakt dat bij een nietigverklaring duidelijk aan te wijzen was welke officier van justitie verkeerd heeft gehandeld.’

‘Dan zou je denken dat zo’n fout geanalyseerd wordt. Is het een persoonlijke fout, of gaat het om een systeemfout? En dat er gevolgen aan gekoppeld worden. Maar er gebeurt niets. De betrokken persoon wordt soms zelfs hoofdofficier, of rechter. Allemaal meegemaakt. Ik vind dat zeer zorgwekkend. En dan voel je je wel eens machteloos en moedeloos.’

**‘NEDERLAND WIL DE HELE MAATSCHAPPIJ VIA HET STRAFRECHT
BESTUREN VANUIT DE GEDACHTE DAT MEN DE VERMEENDE
CRIMINELEN WEL EENS EEN LESJE ZAL LEREN’**

‘Ik hou van taal en het doet me soms pijn te merken hoe de taal teloor
gaat. Ook in de rechtbank’

‘Telefoontaps leveren een hoop klei op waarmee je van alles kunt
boetsen rond een vermeend transport of criminele verbanden’